

Kristus je prišel na svet zaradi zveličanja duš, ne pa zaradi posvetne vlade. 7. Klerikalizem je do skrajnosti slab voditelj v gospodarskih zadevah; kjer je bil on absolutni gospodar, je sledil gotovo bankerot. Dokaz konsumna in druga podjetja. 8. Udarjen je s slepoto; ima otrplo srce; drvi naprej in vodi s seboj v pogubo in prepad nerazsodno maso. 9. Rodil je protisilo, ki ga pobija kot krivoversko stranko. 10. Dobiti hoče šolstvo pod svojo nadoblast, zato črti moderno šolo in učiteljstvo. Da bi lažje dosegel svoj namen, ovira regulacijo učiteljskih plač, kakor bi bil narod temu nasproten. Dokazali smo, da to ni res.

Huda so ta očitanja, a naš klerikalizem mora molčati, ker si ne upa ugovarjati resnici. Učiteljstvu jemlje čast in poštenje po stari navadi na katoliški podlagi. Nedavno je pisal v »Domoljubu«: »Naše učiteljstvo se ne boji Boga ne hudiča, ne spoštuje nobene avtoritete — kam plovemo?« Ta list je pisan za preprosti narod. Namen klerikalizma je, učiteljstvo in šolo očrniti in jima vzeti dobro ime med narodom, da bi lažje dosegel svojo svrhu. Namen posvečuje sredstva. Že mnogo let črni in obrekuje nas in šolo na podoben in še hujši način, a vse zaman, naš narod želi imeti mnogo takih šol in učiteljev. To je naše zadoščenje.

Že lani smo mi dokazali namene klerikalizma, trdeč, da kdor se upa na katoliški podlagi slepariti narod ter širiti bratomorni boj, sovražstvo in prepir, pohujšanje, napačno odgojo in gmotno škodo, ta je narodov sovražnik, ki ne pozna in se ne boji Boga ne hudiča ter ne spoštuje božje niti državljske avtoritete. — Ker ni videl drugega, je naš dokaz o klerikalizmu zvrnil na učiteljstvo in šolo. Lepi modrijani so to! — Sedaj hočemo še enkrat o tej priložnosti ponoviti, kar smo že davno povedali: »Povejte nam samo enega brezverskega učitelja, ki bi z namenom vzgajal v šoli tako, kakor to ne odgovarja § 1. državnega šolskega zakona. Učimo in delujemo očitno na ljudskih šolah. Kjer smo mi, so tudi duhovniki, naše delo opazuje ves narod z duhovniki vred.« Ako tega ne storite, vas imenujemo podle obrekovalce. Opravičena je trditev, ne spoštujete božje, narodne, državne niti moralne avtoritete. Vi trosite s svojim časopisjem med narod z namenom krive pojme, krivo odgojo in krivo vero, ker blatite na katoliški podlagi nauk Kristusov: Ljubite se med seboj; kdor pohujšuje, bo pogubljen i. t. d. Pa tudi božje zapovedi vam niso znane, kakor je videti.

Tudi letos vas pozivljamo na odgovor, kar smo vam dokazali. Ako nas prepričate, da to ni res, hočemo kot poštteni možje radovoljno preklicati. Ako pa ne storite tega, vas imenujemo očitne krivoverce — in kot take vas bomo smatrali tudi v bodoče. Ker smo povsod tam, kjer ste vi, imamo toliko nabranega gradiva, imenovali bi ga lahko »smrad iz pekla«, da ga je dovolj za debelo knjigo. Toda kot poštteni in dostojni ljudje nismo še odprli zatvornic tega smrada. Ako pa ne bo miru, storimo tudi to! (Dalje.)

Za enako delo — enako plačilo.

(Z Goriškega.)

Naslov članku, ki ga pišem, bi se moral glasiti nekoliko drugače; ker pa že stoji, naj ostane. Glasil naj bi se: le za enako delo — tudi enako plačilo.

Učitelj in učiteljica imejta enako plačilo, ker imata enako delo. Ali je to res? Oho, ta pa nekako dvomi na tem — porečejo tiste naše kolegince, ki čitajo »Tovariša«.

Bili so časi, ko je bilo mnogo učiteljev nekako nasprotnih načelu, da imej učiteljica-učitelj enako plačo. Imeli so pač svoje razloge v stvari, a ne samo v ambiciji. Učiteljice imajo v šoli z učitelji enako delo. Dobro! Drugo pa je vprašanje, ali imamo dolžnosti do dela le v šoli ali ne morda tudi zunaj šole. Pustimo za zdaj v nemar dejanske razmere o delu zunaj šole za narod, ampak omejimo se le na delo za stanovske koristi. Naše trdno prepričanje je, da brez vztrajnega delovanja zunaj šole bi ne dosegli izboljšanja svojega stanja v dogledni bodočnosti.

Klasična priča za našo trditev je ponovna izjava poslanca dr. H. Tume v »Učit. Tovarišu«, da ima učiteljstvo v prvi vrsti le sebi zahvaliti, da je doseglo precejšnje izboljšanje.

Naše kolegince naj bi odgovorile, v koliko se čutijo zadete, da so pripomogle k temu dejstvu. Ali morejo trditi, da so delale enako z učitelji. Mnogo učiteljev nas je bilo, ki smo zagovarjali načelo: enakemu delu — enako plačilo. Ker je pa bilo mogoče dognati izboljšanje tudi potom delovanja zunaj šole, bi morale kolegince z nami enako delati tudi zunaj šole.

Poglejmo, v čem je obstajalo delo zunaj šole.

1. Stanovska organizacija.

Imamo »Zavezo jugosl. avstr. učit. društev«, deželno učit. društvo in okrajna učit. društva in njih podružnice.

Na čigavih ramenih slone vsa društva? Ali ne skoro izključno na naših? Kolegince se odlikujejo — z malo izjemami — z molčanjem, večkrat pa celo z nenavzočnostjo pri zborovanjih.

Konkreten slučaj: Neko društvo je imelo zborovanje. Došlo je 12 moških in 1 sama ženska, ker je bila baš v kraju samem. In na dnevnem redu je bilo važno stanovsko vprašanje. Ali se tako kaže v dejanju geslo: enako delo — enako plačilo? Kdo poroča pri zborovanjih? Kdo sprejema delo v odboru, kdo se mu skoro splošno izogiba?

Odborniki imajo poleg dela še zamudo časa, potrat obleke in izdatne stroške, zakaj posle opravljajo večinoma zastoj. Kje je enakost?

Važen del stanovske organizacije so nje glasila. Kdo piše v naša glasila? Uredniki in upravniki bi lahko govorili s številkami in te bi klicale na ves glas, da se učiteljice le redko oglašajo.

Brez svojih glasil ne bi bili nikdar dosegli kakega izboljšanja. Kje je ta enakost?

2. Delo zunaj stanovske organizacije

je kaj različno in brez tega bi tudi morali čakati na izboljšanje. Samo od sebe ne pride.

Kdo dela v raznih društvih v občini? Le redka je učiteljica, ki hoče pomagati pri takem delu.

Z delom zunaj šole v raznih društvih si je pridobivalo učiteljstvo ugled, in ta je tudi pripomogel do izboljšanja. Pri pevskih in bralnih društvih navadno ni učiteljic, četudi bi lahko uspešno pomagale. Učiteljice pa bi morale same ustanavljati društva za naše ženstvo po občinah in voditi po društvih one, ki drže tri vogle pri hiši. Morda je nekaj ženskih društev, kjer deluje tudi učiteljica, a še tu večkrat deluje društvo proti šoli in učiteljstvu.

Kaj ostane vedno tako? Na dan z enakim delom!

Učitelji smo ustanovili in delujemo tudi pri gospodarskih društvih po občinah. Kje pa so potrebna gospodinjstva društva?

Najtežavnejše naše delo pa je ono na političnem polju. In vendar bi brez tega lahko čakali izboljšanja.

Dr. Šusteršič je grozil učiteljem, da naj si numerirajo kosti. Prijetno delo! To je veljalo le onim učiteljem, ki so delavni na političnem polju, zakaj tu so bili v neposrednem boju s poslanci, ki so nasprotni izboljšanju učiteljskega položaja. Takrat, ko so sedele kolegije doma, se je boril učitelj na shodih v navzočnosti razjarjenih volilcev za svojega stanu interese. Ali je tu tudi enakost? In kakšni so nasledki takega delovanja? Na moški strani: napadi na shodih, napadi v političnih listih, napadi pri oblastvih in končno je prišlo celo kaznovanje.

Znani so slučajji, ki so v eni in isti občini ene in iste osebe črtile in preganjale učitelja zaradi delovanja za prospeh učiteljskega stanu, a živele v najboljših razmerah z učiteljico.

Marsikaj zanimivega bi radi navedli, a za zdaj dovolj. Naš sklep se glasi:

Enakemu delo — enako plačilo.

Te naše odkrite besede naj bodo obenem odgovor zadnji »Slovenski Gospodinjci«. Sicer se pa dajo enaki stavki posneti tudi iz zadnjega božičnega zborovanja kranjskih učiteljic v Ljubljani, ki bi se prav tako lahko vršilo v Gorici. Odkrito moramo priznati, da so izjeme tudi med kolegijami. Te si naj prizadevajo, da preženo letargijo iz svojih vrst. Imele bodo zavest, da so tu storile koristno delo, ki bo odvrnilo od učiteljic tudi tiste sovražnike, ki jih imajo danes — med zastopniki ljudstva in med ljudstvom samim.

Sicer pa: Clara pacta — boni amici.*) —š—

Komentar k določilom glede draginjske doklade.

V 6. številki smo priobčili tistih 7 točk, ki jih je preciziral c. kr. dež. šolski svet v Ljubljani glede 25 % draginjske doklade kranjskemu poročenemu učiteljstvu.

K tem točkam je napisal zadnji »Gorenjec« komentar, ki se nam zdi tako umesten, da moramo vsaj z glavnimi izvajanjmi seznaniti svoje čitateljstvo.

Kakor znano, je deželni zbor kranjski v svoji seji dne 24. novembra 1905. sklenil, naj se učiteljem, ki imajo rodovine, dovoli 25 % draginjska doklada. Že sklep samnasebi je žaljiv za učiteljstvo, ker dosedaj še ni bilo slišati, da bi bili odmerjali zvišanje plač po tem, je li uradnik oženjen ali neoženjen. Saj duhovniki niso oženjeni, a se jim bodo plače zvišale kar za deset milijonov. Pri zvišanju plač uradnikom itd. se je le reklo: ti ljudje imajo premajhno

*) Tudi med učitelji je dovolj takih, ki drže roke navzkriž in ne store niti toliko, da bi čitali svoje glasilo, kaj šele, da bi ga naročili. Torej bi treba po izvajanjih tega članka tudi takim dati okušati neenakost regulacije plač. Ne! Ljudje so vsi: učitelji in učiteljice; in nihče kdor dela, ne dela zato, da strada. Toda sram pa bodi take mrtve člane naše organizacije, ki nimajo misla za nič drugega nego za uživanje tega, kar so jim priborili drugi. Sicer pa pozivljamo čislane kolegije, da se oglase na ta izvajanja in tako zbude večjo agilnost, in stanovsko zavednost med kolegijami. Če bi delali vsi in skupno bi lahko dospeli prej do zaželenega smotra! Uredn.

plačo, zvišajmo jim jo za toliko in toliko, in konec je bil besedi. — Ta draginjska doklada je le neka miloščina, s katero hočejo učiteljstvu zapreti usta.**)

Najlepše je pri vsej stvari to, da so vse stranke priznale potrebo zvišanja, priznale pa tudi, da učiteljstvo dela vzorno in dosega najlepše uspehe, in da mu ni mogoče izhajati s sedanjimi plačami. Potem so pa sklenili, da ne zvišajo plač, ampak da dajo največjim siromakom nekaj — miloščine. Da je to istina, dokaz temu, da neoženjenci ne dobe vinarja, samo zato ne, ker niso oženjeni, pa naj svoj posel izvršujejo še tako vestno in uspešno.

Šusteršič je dokazal, da dežela nima denarja. Čemu je obstruiral da deželni zbor ni zvišal naklad, zaradi česar so Ceconi in drugi taki odnesli stotisoče iz dežele, ki bi jih bili morali plačati, ako bi se bile zvišale naklade, ko se je gradila nova bohinjska železnica.**)

Ta miloščina je bila namenjena kot božično darilo bednemu učiteljstvu. A minil je že Božič, pa je še ni; bliža se Velika noč — o draginjski dokladi ni ne duha ne sluha — morebiti dobi učiteljstvo za Božič leta 1906 to preimennitno darilo.

Dvakrat da, kdor hitro da, si misli naš deželni šolski svet, kadar vzdigne svojo kruto roko, da zada ubogemu učitelju-trpinu, ki gospodi ni po volji. Da, takrat je pri deželnem šolskem svetu časa dovolj na razpolago, da učitelja tem prej zadavi. Kmalu pa bodo minoli že trije meseci, odkar je bil storjen sklep v deželnem zboru, a o draginjskih dokladah ni ne duha ne sluha. Zakaj tako? Gospoda so siti, tako siti, da spe kakor kača, ki je požrla svoj plen. Kaj ji mar bore učitelj? Saj mu dajejo dan za dnevom raznih navodil, kako naj pokončuje hrošče, kako naj skrbi, da kak otrok ne vrže kakega kamenja in tako dalje.

Da pa ne bomo delali nikomur krivice, konstatujemo, da so oblastva res že delala, da se uresniči sklep deželnega zbora. Že čez mesec dni (kolika hitrost), je dobilo učiteljstvo poziv, naj dokaže, da je oženjeno, kje in kdaj je bilo poročeno, kako stari so otroci. Ko je učiteljstvo doprineslo ta dokazila, je zopet čez mesec dni priromal ukaz, naj učiteljstvo naznani, kje se njegova deca šola, kakor da bi bila draginjska doklada odvisna od tega, jeli obiskuje učiteljev sin gimnazijo ali realko, prvi ali drugi razred ljudske šole itd. Ako deželni šolski svet iz nabranega materiala ne more spoznati, da otrok, ki je star 6 let, še ni preskrbljen, potem uboga dežela ki jo vladajo taki ljudje.

Dne 13. januarja, torej že skoro čez dva meseca, je deželni šolski svet zopet razpravljal o draginjskih dokladah ter določil 7 točk (spominjaj se pri tem 7 suhih egiptovskih krav), po katerih se ima postopati pri rešitvi draginjskih doklad. Najbolj inenitni izmed teh točk sta točki 5. in 7. V peti se zaukazuje, da mora učitelj dati potrditi župnemu uradu, da njegova zakonska zveza še obstoja itd. Škoda, da so pozabili na babice, ki naj bi vsak mesec potrdile, da je učiteljeva žena še sposobna svojega moža razveseliti s prirastkom v družini. To bi bila prava natančnost, kakršne so vajeni naši birokratje. Ljudje ki, so izumili to, zaslužijo, da se njih spomin ovekoveči za vedno.

Najbolj smešna pa je točka 7., v kateri se naroča davkarijam, naj naznani, kateri učitelj še ni dvignil zapadlih

*) Kakšnih misli je kranjsko učiteljstvo, je povedalo na svojem shodu o zadnjem Božiču. Uredn.

**) Teh stotisočakov ne bo nikoli več. Toda zanje ni škoda, ker jih je požrla klerikalna obstrukcija! Ali ne? Uredn.